

بیماریهای شغلی :

بر اساس اعلام سازمان بین المللی کار شعار روز جهانی ایمنی و بهداشت حرفه ای در سال ۲۰۱۳ میلادی مصادف با ۲۸ آوریل ۲۰۱۳ (۹ اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۲) **پیشگیری از بیماریهای شغلی** "

"The Prevention of Occupational Diseases" تعیین شده است .

علت عمده مرگ و میر های مرتبط با کار در سرتاسر جهان بیماریهای شغلی هستند . بر اساس برآورد سازمان بین المللی کار از ۲.۳۴ میلیون تلفات شغلی در هر سال تنها ۳۲۱۰۰۰ آن مربوط به حوادث شغلی است . ۲.۰۲ میلیون مرگ باقیمانده به علت انواع مختلفی از بیماریهای مرتبط با کار رخ می دهد . که روزانه به طور متوسط بیش از ۵۵۰۰ مرگ در دنیا به علت بیماریهای شغلی اتفاق می افتد .

اگر اقدامات پیشگیرانه از بروز بیماریهای شغلی در محیط های کار ناکافی باشد این مسئله اثرات منفی عمیقی نه تنها بر کارگران و خانواده های آنها بلکه بر کل جامعه به علت تحمیل هزینه های هنگفتی که در تولید و از بین رفتن بهره وری ایجاد می کند ، وارد می سازد . به اعتقاد سازمان بین المللی کار همه کشور ها می توانند گامهای موثر و مشخصی برای کاهش میزان بردارند (HSE) بیماریها شغلی با اجرای برنامه های پیشگیرانه ایمنی و بهداشت و محیط زیست بردارند.

بیماریهای شغلی و اصول پیشگیری از آنها

بیماریهای شغلی به گروهی از بیماریها اطلاق می شود که به علت کار به وجود آمده و یا به عبارت دیگر منحصرأ بیماریهایی هستند که عامل مولد آنها در محیط کار است.

تمامی بیماریهای شغلی برخلاف گروهی از بیماریهای غیرشغلی که هنوز عامل مولد آنها تشخیص داده نشده است دارای علت بخصوصی بوده و به آسانی قابل تشخیص هستند. این گروه از بیماریها کمتر از بیماریهای غیرشغلی دیده شده و با توجه به اینکه زاییده کار آدمی هستند امکان پیشگیری از آنها بسیار بیشتر است.

بهترین روش جهت طبقه بندی بیماریهای شغلی توجه به عامل مولد این بیماریها است، لذا با توجه به این امر این گروه از بیماریها را می توان به ۵ دسته تقسیم کرد:

۱- بیماریهای ناشی از عوامل فیزیکی: از عوامل بوجود آورنده این دسته از بیماریهای شغلی، حرارت، نور، فشار، سروصدا، ارتعاش، الکتریسیته، اشعه X و مواد رادیواکتیو را می توان ذکر کرد.

۲- بیماریهای ناشی از عوامل مکانیکی: استفاده از ابزار و ادوات دستی در بعضی از اشخاص که عادت به اینکار ندارند و همچنین فشارهای مکرر بر روی مفاصل در اثر نحوه انجام کار و یا حرارت ظریف تکراری سبب بروز ناراحتی هایی می شوند

۳- بیماریهای ناشی از عوامل بیولوژیکی: اشتغال در بعضی از مشاغل با توجه به شرایط محیط کار و مواد مصرفی یا تولیدی، کارگر را مستقیماً در خطر ابتلا به بیماریهای عفونی خاصی مانند سیاه زخم قرار می دهد.

۴-بیماریهای ناشی از عوامل شیمیایی: عوامل شیمیایی مورد استفاده در صنعت سبب به وجود آمدن اکثر بیماریها و

مسمومیت‌های ناشی از کار هستند، که با توجه به راه ورود به بدن به ۳ دسته زیر تقسیم‌بندی می‌شوند.

الف- بیماریها و مسمومیت‌هایی که ناشی از جذب مواد از طریق دستگاه گوارشی هستند. از موادی که از این طریق ممکن است وارد بدن شوند و ایجاد ناراحتی کنند ارسنیک و فسفر قابل ذکرند.

ب- بیماریها و مسمومیت‌هایی که ناشی از جذب مواد از طریق دستگاه تنفسی هستند مانند ذرات گرد و غبار، گازها و دود از این طریق جذب می‌شوند.

ج- بیماریها و مسمومیت‌هایی که ناشی از جذب مواد از طریق پوست هستند، مانند جذب تترااتیل سرب، انیلین و فنول

۵-بیماریهای ناشی از عوامل روانی

بیماریهای ناشی از عوامل روانی به مواردی نظیر روابط نامطلوب کارگر یا کارمند با همکارانش، با رئیس یا کارفرما، عدم رضایت از شغل و ... است. مانند اختلال در تعادل عصبی و بحرانهای عاطفی و روانی.

شناخت علت بیماری اولین و مهمترین مرحله در امر پیشگیری از بیماریهای ناشی از کار بوده و برای تشخیص بیماری می‌توان با بررسی علائم کلینیکی و ارزشیابی هرگونه تغییر در سلامت کارگران ضمن انجام معاینات دوره‌ای و یا مراجعه به درمانگاه و همچنین انجام مطالعات اپیدمیولوژیکی در گروههای کارگری به نتایج مشخص نائل شد. با توجه به اینکه در اکثر بیماریهای ناشی از کار ضایعات حاصله غیرقابل برگشت بوده و درمان اساسی برای آنها وجود ندارد، لذا رعایت اصول پیشگیری اهمیت خاصی را دارا هستند. حال به برخی از این اصول اشاره می‌کنیم.

- جایگزینی: یکی از اساسی‌ترین اصول پیشگیری بوده و منظور عدم استفاده از مواد بیماریزا و جایگزینی آنها با مواد غیر بیماریزا و یا با قدرت بیماریزایی کمتر است که همان خواص صنعتی را دارا باشند.

- جداسازی: در این اصل منظور حتی‌الامکان جدا کردن کارگر از محوطه آلوده محیط کار به عوامل زیان‌آور و یا رسانیدن تعداد کارگران مجبور به کار در محیطهای آلوده به حداقل است. از این روش برای اولین بار در زمانهای قدیم در معادن ذغالسنگ و یا سایر معادن در مواقع انفجار استفاده می‌کردند. بدین معنی که در موقع انفجار در تونلها تمامی کارگران از محیط کار دور می‌شدند و در حقیقت یک نفر که مجهز به وسایل ایمنی بود مأمور کار شده و بدین ترتیب در صورت بروز سانحه تنها جان یک کارگر در خطر بود.

- محصور کردن: این اصل معمولاً همزمان با استفاده از تکنیکهای مکانیکی و اتوماتیک در صنعت مورد استفاده قرار گرفت، مانند مخلوط کردن حشره‌کشها.

- استفاده از تهویه صنعتی: استفاده از این روش برای جلوگیری از آلودگی محیط کار به آلوده‌کننده‌های شیمیایی چون گرد و غبار، بخارات و گازها است که با دور کردن مواد آلوده‌کننده از نقطه تولید با استفاده از سیستمهای مکند عملی است. - تهویه عمومی: مکانیسم این عمل بر پایه رقیق کردن آلوده‌کننده‌های محیط کار با ورود هوای تازه و تمیز از یک نقطه دیگر

کارگاه می‌باشد.

- **استفاده از متدهای مرطوب:** استفاده از آب برای جلوگیری از پخش گردوغبار در محیطهای کار از قدیم مورد استفاده بوده و مورد نیاز است.

وسایل حفاظت فردی: استفاده از وسایل حفاظت فردی می‌تواند در اکثر موارد کمک به امر پیشگیری از بیماریها و حوادث ناشی از کار کند.

- **رعایت اصول بهداشت فردی:** رعایت این امر به ویژه در پیشگیری از بیماریها و مسمومیتهای ناشی از عواملی که از طریق دستگاه گوارش وارد بدن می‌گردند اهمیت خاصی را دارا می‌باشد.

- **نظافت عمومی کارگاهها:** به کار بستن این اصل به دو علت دارای اهمیت می‌باشد. اولاً امکان آلودگی هوای محیط کار را به آلوده‌کننده‌های مختلف که به علت عدم نظافت در گوشه و کنار کارگاهها جمع شده و به علل مختلف ممکن است در هوای کارگاه پراکنده شوند کم کرده در مقابل تمیزی و نظیف بودن محیط کار سبب رعایت اصول نظافت از طرف کارگران می‌گردد.

- **آموزش مسائل بهداشتی:** منظور آشنا کردن کارگر به نحوه انجام صحیح کار، خطرات موجود در محیط کار، نحوه استفاده صحیح از وسایل حفاظت فردی، رعایت اصول بهداشت فردی و به طور کلی نحوه پیشگیری از بیماریها و انجام کمکهای اولیه است.

- **کنترل پزشکی:** منظور تشخیص زودرس بیماریهای ناشی از کار و اقدام به درمان و پیشگیری به موقع است. این امر با انجام معاینات اولیه و دوره‌ای انجام پذیر می‌باشد.

- **اندازه‌گیری عوامل آلوده‌کننده محیط کار:** فلسفه این کار اندازه‌گیری و تعیین مقدار عوامل آلوده‌کننده محیط کار و مقایسه آن با استانداردهای بین‌المللی به منظور اطمینان از نحوه کار دستگاههای کنترل آلودگی محیط کار و اقدام به موقع جهت پیشگیری از اثرات سوء عوامل زیان‌آوری است که مقدار آنها در محیطهای کار ممکن است به علت نقص در دستگاههای کنترل و یا به علل دیگر بیش از استانداردهای تعیین شده باشد.

- **وضع قوانین و تدوین آئین‌نامه‌ها:** این اصل مهمترین اصل در امر پیشگیری از بیماریهای ناشی از کار بوده و منظور وضع قوانین و تدوین مقررات و آئین‌نامه‌های به ویژه‌ای جهت کاربرد اصول ذکر شده قبل در امر پیشگیری از بیماریهای شغلی می‌باشد.

با استقرار استانداردهای ایمنی و بهداشت حرفه‌ای در واحدهای شغلی در توسعه محیطهای کاری سالم، کاهش بیماریها و حوادث و توسعه فرهنگ ایمنی و بهداشت حرفه‌ای بتوان گاههای موثر برداشت